

۷. لورانه: غربی آسیاده بیزانس و سایر ره نور کلری [میلادی ۱۰۸۱ تاریخ قدر] .
طبع « بزرگ لهورو »، پارس ۱۹۱۴ (۱۹۱۹)، اورته حمده ۱۴۰. صحیفه و برخیر طبیه حاوی.
نامی دارالفنون ادبیات فاکولتی هیئت تعلیمیه سنند موسیو « ز. لوران » طرفندن
نشر ایدیلن بوکوچوک اثر، آناتولی تورکلری تاریخیله اوغر اشانلار ایچون، برچوق بویوک
جلد از داهه قیمتیلر. چونکه ینه عین سنه اثنا سنه، عرب استیلا سنند ۸۶۶ سنه
قدر ارمستانک بیزانس و اسلام مجادلاتی آراسنده کی وضعیتی کوسترهن ۳۹۸ صحیفه لک
بویوک براثر نشر ایتش اولان مؤلف، بو مختلف ومعضل صفحات تاریخیه حقنده کی بالعموم
یونان، ارمنی، کورجی، نسطوری، لاتین منابعیله آوروپا لسانلرینه نقل ایدیلش بالعموم
اسلام منابعندن و بومسائل حقنده شیمدی یه قدر پایلشم بالعموم تدقیقاتدن لا یهیله استفاده
ایتشدر. مؤلفک یکانه نقصانی، هنوز آوروپا لسانلریه ترجمه ایدیلیهین اسلام منابعیله،
داهه مع التأسف طبعنه بیله تشیت ایدیله مش یازمه منابعندن استفاده ایمه مش اولما سیدر که،
بوني ده گندیسنه عائد بر قصور تلقی ایده هیز. اصل قصور، آنا وطنزک تاریخه فارشی
کوست دیکمز علاقه سرزاق دولایی سیله، دوغ و دن دوغ رویه بزه ترتیب ایمکده در: آناتولی
سلچوق قیلریه عائد الله موجود اسکی متلری با صدیر مق، بونکاه دول و رولا مایه حق اکسیکلری
آناتولی نه ک سلچوق کتابه لری و او دور لره عائد و قفیله لری جمع و نشر صور تیله تمام لامق،
بزم ایچون ملی بربور جدر. اکر بومساعی مو قفیله اجرا و اکمال ایدیلر سه، موسیو
« لوران » ک اثربی تمام لامق او زمان پک زیاده قولایلاشه بحدر.

آناطولی سلچوقیلرینک تاریخی، اساساً، تورک تاریخنک اک آز تدقیق ایدیلش قىملانىدۇن بىریدر. «پروفسور هوتسما» نك نشر اىتدىكى بعض متون تاریخىه الدە او ماسى، بو تدقیقات حتى داها ابتدائى بىر حالدە قالە جىقدى. بالخاصە بىنلارك اىلك دورلرى حىنده كى معلومات، اكىزىتە منقبەوى، غير معين، متضاد بىر شىكلەدەر. عثمانى تاریخنک اىلك دورلرى حىنده بىكۈن عمومىتە بىلىن شىلەر ناصل تاریخى بىرقىمتى حاڙىزدىكىسى، عىن صورتلاه، آناطولىنىڭ توركاشمەسى و سلچوقىلرگە اىلك تأسيسى حىنده كى معلومات دە عىن صورتلاپ قوتلى بىرتقىيەدە محتاجىدر. «پروفسور هوتسما» نك نشر اىتدىكى مختصر سلچوقىنامە صاحى «ابن بىي». بۇ عدم وضو حىدىن دولايى اثرىنە «غىاثالدىن كىخسرو اول» دن باشلادىغى اعتراض اىتدىكى، اسکى يىزانس مورخلىرىنىڭ آناطولى سلچوقىلرینە اىلك پايتخت اولارق «اي زىق» تى

کوسترهارینه مقابله، « ابن الاثير »، « سلیمان بن قوتولمش » ی « قونیه »، آفسراى و حوالىسى حکمدارى « اولارق کوسترمك صورتىلە بىعدم وضوحى مىدانە قويىقدەدر ». اىشته موسىو « لوران » لە اىرى بولىلە چوق قارىشىق و مجھول بىدورە عايد بولۇندىنى جەتىلە شېھەسز چوق شايىان دقتىر .

مؤلف « ۱۰۷۱ » دن « ۱۰۸۱ » دە قدر امتداد ايدن - واڭرىنىڭ موضوعى تشكىلىلەين - زمانى اوزۇن اوزۇن تدقىقىن صوڭرا ، شۇنتايجە واصل اولىلۇر: بۇ اون سەھەتك قىصە زمان تۈركىرلەن فرات منبىلەرنىن بوسفور قىيلرىنە كەلھىسى اىچۇن كافى كەلەشىدی ؛ لەن بۇ خصوصىدە يىزانىڭ قباختى و ايمپاطورلۇ خلقنىڭ خيائى ئىچۇق مەدخلەردر . چونكە اهالى قىماً سلاحلەرنىن تېرىدە ئىدىللىش ، مصارف عسکر يەنك تېقىىندىن دولايى اوردونك تشكىلاتى بوزولۇش ؛ اجنبى استىلاسەلە برابردا خىلى حرېلەرde مملکەتى بىرخابىيە چوپىمىشىدی . خلق ، قىماً تۈرك استىلاسى اوكتىن قاچش ، قىماًدە جىدى بىر مقاومەت کوستەرىمەرك اوزىلە اوزلاشمىشىدی . مع ما فيه بوايم وضعىتە رغماً ، تۈركلار ۱۰۸۱ دە هنۇز « آسيايى صغرا » حاكمىتى قطۇرى صورتىدە الە اىتىش صايىلامازلۇرى . اوئرلەك بواشادە سەھەن حوضەسىنەكى شهرلە يېلىشەلرلى ؛ وەتەندي مەجاھەلرلى ؛ حقيق قوتلىرى حقنەدە ياكلىش بىر فکر ويرەمەلىدە: اوئرلە هنۇز ، آرالىنداھىسىق رابطەل بولۇنمایان چەتلەر حالىندا ئىدىللىر ؟ « ازنيق » اطرافىندا حقيق بىر دولت قورەمەھەرق ، هنۇز چادىرلەرنە او توران بىر عسکر ئىقراڭ ئەتكەن ئىدىللىر ؟ آرالىنداھى مجادلات اكسيك دكلىدی ؛ اهالى كەنديزلىن نېرت ئىدىسۈردى ؛ طاغارە ، ياخود مەستىحىكم شهرلە التجا اىتىش اهالىنىڭ مەجاھاتىنە دامغا معروض ئىدىللىر . عسکرى تەۋقىرى دكلى ، خرىستيانلەك عطالىت ونفاقي اوئرلە ياردىم ئىدىسۈردى . أكىر يىزانىس ، بۇتون منابع قواسىنى توحىد ئىدىرلەك ؛ ماھى وانتظامى مەحافظەيە مەقتدر بىر جىنالاڭ ادارەسى آلتىدە بۇئرلە قازشى سوق ئىدمەبىلەش اولسەيدى ، تۈركلار ، مەتمەلەر كەن ، كەنلىكلىرى يېلە چىكىلوب كىدە جەڭلەر و « آسيايى صغرا » يى براقەجقلەرى . « آلکىسى قومنەن » بۇ تەخلیص و ئەلەيھىسى ئىها ئىدە بىلەرىدى ؟ چونكە بواشىن قدرتىنڭ فۇقىنە برايش صايىلامازدى . لەن ، بىر طرفدن آورۇپادە ، دىكىر طرفدن آسيادە معروض قىلىنەنى مشكلات ، او كا بۇ تەخلیص و ئەلەيھىسى ئىها ئىچۇن نەزمان ، نەدە و سائىط بىراقىدى . . .

اىشته موسىو « لوران » لە صوڭ مطالعەسى ! بۇ ، مؤلفك اىرنەكى تەخلیلى قىمىلىرى تقدىر اىتىكە بىر بىر ، بۇ « تۈركىي تېجە » سىنى ھىچ بىر صورتىلە قبول ئىدەمە جىڭز . بۇ تېجە دن

صریح صورتده آکلاشیلیورک، موضوعه عائد مسائلی بویوک براحته ایله قاورایان مؤلف، موضوعه دوغرودن دوغرویه تماس ایتهین مسئله‌لره هان تمامیله بیکانه‌در: چونکه تورکارک عمومی تاریخنی داهما قوتی بر صورتده بیلسه‌یدی، هیچ بر زمان بویله بر نتیجه‌یه دسترس اولما یه جقدی. موسیو « قله‌مان هو آر » ک « ژورنال آزیاتیک » ده کی مقاله‌ی تنقیدیه سندده ایلری سوردیکی وجهله، طوغرول بک ایرانه تأسیس ایتدیکی سلطنتک ماهیت قویه‌سی دوشونته‌یه رک، او معظم تشکیلات‌له آناتولی‌یه کلن غیر منظم اوغوز بیلری آراسنده هیچ بر فرق کوزه‌هین مؤلف، سلچوقی دولتک ماهیت‌دن تمامیله بربادر. « تورک ادبیاتنده ایلک متصوفار » عنوانی اثر مزده قسمًا ایضاح ایتدیکمز وجهله، تورکارک آناتولی‌ی استیلا ایتمه‌لری و اوئی آز زمانده تورکله‌شیدیرمکه موفق اولمه‌لری، سلچوقیلرک منظم و قوتی تشکیلات عسکریه‌لری سایه‌سنده اویلش واوغوز تورکلرینک مهادی مهاجر تاریینک کتیردیکی تورک عنصر قومیسی سایه‌سنده آناتولی بوکونکی سیاسی آمشدر. موسیو « لوران » بواون‌سنے ظرفنده - هله بعض زمانلر - ایپراطورلرک يالکز آسیاده‌کی دکل، آوروپا- ده کی قوتاریینک بیله متعدد تورکلره قارشی قویمه چالیشدیغنى و فقط موفق اولا مادیغى اعتراض ایدیسور. تشکیلاتی نه قدر بوزولش اولورسە اولسون، بیزانسک مختلف عنصرلردن سرک بویوک اوردولرینه قارشی، سلچوقیلرک منفرد چته‌لرله غلبه ایتمه‌لری، تاریخنا قبول ایدیله‌من. « رومەن دیوژن » ی مغلوب ایده‌ن « آلپ آرسلان » زماننده، سلچوقی سلطنتنک ناصل ثابت و قوتی اساسلره استناد ایتدیکنى آکلامق اچجون، موسیو « لوران »، « شارل سه‌فر » طرفندن فرانسزجه‌یه ترجه‌ایدیلن « سیاست نامه » یه مراجعت ایده‌بیلرلردى. موسیو « قله‌مان هو آر »، مؤلفک نتیجه‌ده کی فکرلرینی خلاصه ایده‌رک، بو آنارشیدن، متعاقب عصرده آناتولی‌دنه ناصل قوتی بر تورک دولتی طوغدیغى، و بودولتک بیزانسیلرله چته‌لر حالتده دکل، منظم مجادله‌لرده بولوندیغى، اهل صلیب مهاجماته مقاومت ایتدیکنى، موغول استیلاسنه قدر آناتولی‌دنه بردوره رفاه و سعادت آچدیغى شایان تأمل کوریسور. اکر موسیو « لوران » ک فکرلری دوغرو اولسە‌یدی، میلادی ۱۲ نجی عصرده يالکز بیزانسیلرله دکل داهازیاده کندی آرالنده‌ده حرب ایده‌ن، « ارمینیلر، کورجیلر، مصرلیلر، خوارزمیلر » له مجادلاتده بولونان، « اهل صلیب » استیلاسنه مقاومت ایده‌ن، بوتون بونلر رغماً آناتولی‌دنه برقوق تأسیسات مدنیه وجوده کتیره‌بیلن بر دولتک تشکلی مستبعد

اولوردى . توركىلر عليهنده پاك غرضكارانه افترالرى محتوى اولدىنى موسىيوا «لوران» طرفىدن ده قىلىم ايدىلەن روم ، ارمىنى ، كورجى منبىلىرىنىڭ ، سلچوقىلىرى ، يېقوب ىكىن مىتىلى و ناپايدار برقوت كى كۆستەمەلرى ، طبىعى شايابن اعتماد دىكلەر . اون سەھلەك قىصە بىرمىتىدە اىسىءە، توركىلەر، پاك طبىعى اولاراق، ثابت برشى وجودە كىتىرە منزىلدى . بويوك ودى شوکت سلچوقى سلطنتىنە و اورتە آسيادىن مەتادى كان اوغوز كەتلەلەرنە استناد اىدەن بۇ استىلايى ، يېزانس ، ھىچ بىر صورتىلە دوردورمۇن قدرتىنە مالك دىكلە ؟ و بۇتون غېرتارىشە رەغمىآ دوردورامادى دە . بوا دعا يە قارشى ، يېزانس ك سائىر جەھەلەرە مشغۇل اولدىنى ايلرى سورولە منزى ، چۈنكە توركىلار دە عىان صورتىلە مشغۇل ايدىلەر ؟ و داها قوتلى دشمنلەر قارشىسىنە، ااكىزيا ، يېزانى اك مەم دشمن عد ايمپورلەردى .

نتايىختىڭ ياكىلىشلىقە و قىرعاتىدە كى شايابن تقييد بىرچۈق نەقطەلەرنە رەغمىآ موسىيوا «لوران» لە بۇ اثرى ، آناطولى تارىخىلە اوغراشانلىرى ايجۇن چۈق شايابن استفادەدەر . اورادە كى معلوماتى مؤلفك استفادە اىدەمەدىكى شرق هنابىعىلە قارشىلاشدیرىمۇن شەرتىلە ، بۇ اثر ، سلچوقىلىرىڭ اىلىك دورلىرىنى آز چۈق تۈرگۈر اىدەمەلىجىكدر .

كوبىسىلى زادە محمد فؤاد

ف . ا . آ . قرازىز : جىنكىز خانە . — چىن سالالەلەرنە نظرآ جىنكىز خان تارىخ حىاتى .
ھايدىلرگ : قارل وينتر نشرىيات مۇئسىسى ، ۱۹۲۲ [۱۱۲] او طوغرا فىك صحىفە و ۲ تابلو [] ، ۴^ك جىمەندە ، ھايدىلر عەتك پورتەيام ترسىيات ئۇنەلندىن .

چىنە حكىم سورن سالالەلەردىن ھىچ بىرىستىنە تارىخى ، «يو آن» سالالەلسەنگ كى قدر نەقصان و وضو حىسىز دىكلەر . بوسالالەنڭ مۇسىيى اولان «جىنكىز خان» لە تارىخ حىاتى دە عىنى وجىھەلە صوڭ درىجەدە مغلىق اولوب ، مىسىسىنەن و سالم و ئاڭقە استناد اىتىز . اونك ايجۇن ، مؤلفك «يو آن شى» ناك بىرئىجى مېتھىنى ترجمە اىدەرەك بۇ بويوك جەھانكىرەك ترجمە حالانە اساس اتىخاذ ايمەسى ، حد ذاتىدە پاك اوقدار موافقىت و مەكافات و عد ايدىن برايش دىكلە .
ترجمەدە ھىچ بىر نقطە طى اىدىلەمشەر ؟ فقط اصل مىسئلە ، مەتكە ، كىندىسىنە ويرىلىن امك و زەھتە لايق اولوب اولما ماسىيدىر . الده موجود اولان مەن و مأخىذلەرن ھىچ بىرىسى ، «جىنكىز خان» قۇماندا استناد خروج ايدىن مۇغۇلرە دا ئەكەف معلوماتى احتحو ايمپور . هەحالىدە